

Pərviz RZAYEV,
Vergilər Nazirliyinin
Tədris Mərkəzinin
“İqtisadiyyat və
menecment”
kafedrasının müdiri,
iqtisad üzrə
fəlsəfə doktoru

Finlandiyanın vergi sisteminin ümumi xarakteristikası

Vergi islahatlarının səmərəli olması bu məsələlərin vaxtında və düzgün həll edilməsindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Hər hansı bir vergi islahatı həyata keçirilərkən, bir qayda olaraq, ortaya aşağıdakı suallar çıxır:

-vergi sistemini sadələşdirməyin elə bir üsulu varmı ki, problemlərlə qarşılaşmadan onun nəzərə çarpacaq dərəcədə iqtisadi səmərəliliyinə nail olmaq mümkün olsun?

-əgər vergi sisteminin sadələşdirilməsi tənzimləyici vergilərdən imtina edilməsinə gətirib çıxarırsa, qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olunmasının başqa vasitələri mövcuddurmu?

-vergi islahatları nəticəsində cəmiyyətin müəyyən uğurlar əldə etməsinə baxmayaraq bu cür islahatlar çox nadir hallarda onların konseptual əsaslarının ilkin məzmunu nöqtəyi-nəzərindən optimal olurlar; köhnə sistemdən yeni sistemə keçidin elə üsulları mövcuddurmu ki, bu zaman nisbətən az sayda şəxslərin maraqlarına xələl gətirilmiş olsun?

Bu cür üsulları aşkar edib müəyyən-ləşdirməklə, sosial maraqların bütün kompleksini nəzərə almaqla islahatları həyata keçirmək olar. Vergi islahatları həyata keçirilərkən dövlət xərclərinin maliyyələşdirilməsi perspektivləri barədə məsələnin həlli mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu məsələ özünü yerli vergitutmada daha qabarıq büruzə verir.

Vergi islahatları qarşısında həmişə belə bir sual durur: yerli xərcləri və dövlət xərclərini necə maliyyələşdirməli – vergilər yoxsa borc öhdəlikləri hesabına? Borclar və vergilərin optimal vəhdətinin tapılması mürəkkəb bir

məsələdir. Bir qayda olaraq, öz ərazilərində iri vergi ödəyicilərinin az olması səbəbindən yerli büdcələrin vergi mənbələri məhduddur. Ona görə də yerli orqanlar üçün borca müraciət etmək daha asandır. Ancaq borcları qaytarmaq zərurəti olduğundan burada da imkanlar məhduddur. Buna görə də vergi islahatları həyata keçirilərkən ortaya yeni bir vəzifə çıxır: - vergi federalizminin hüquqi təmin edilməsi.

İnkişaf etmiş ölkələrin belə məsələləri həll etməkdə kifayət qədər təcrübəsi var. Beləliklə, vergi islahatlarının həyata keçirilməsi prinsiplərinin seçilməsi yalnız vergitutmanı optimal-

laşdırmaq prinsipinə deyil, həm də ölkədə islahatların iqtisadi və sosial-siyasi imkanlarına əsaslanır.

Vergi sistemində aparılan islahatların təklif olunan konsepsiyaları bir-birindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Bu zaman qarşıda duran əsas vəzifə bu və ya digər vergi konsepsiyasını formalaşdırarkən nədən çıxış etməyin müəyyənəndirilməsidir. Əsas kimi mövcud vergi sistemini götürmək və onun alt sistemlərində müəyyən dəyişikliklər aparmaq olar. Bu zaman praktiki olaraq ölkədəki mülkiyyət münasibətləri, dövlət quruluşunun prinsipləri, maddi və maliyyə ehtiyatlarının bölüşdürülməsi sistemi dəyişməz olaraq qalacaqdır.

Vergi islahatlarının əsas məqsədinə yəni, mülkiyyətçilərin və dövlətin maraqlarının maksimum tarazlığına nail olunmasına çatmaq üçün yalnız vergitutma sisteminin qurulmasının təşkilati-iqtisadi prinsiplərini təkmilləşdirmək deyil, həm də vergi sisteminin idarəetmə mexanizminin və ayrı-ayrılıqda götürülmüş hər bir verginin hesablanması texnikasının təkmilləşdirilməsi zəruridir.

İqtisadiyyatda bazar islahatlarının həyata keçirilməsi səmərəli vergitutma sistemi yaratmadan mümkün deyildir. Bu sistem iqtisadiyyatın tənzimlənməsində, büdcə gəlirlərinin formalaşdırılmasında, iqtisadiyyatı sosial yönümlü olan bütün ölkələrdə inflyasiyanın qarşısının alınması və qiymət artımının məhdudlaşdırılmasında dövlət maraqlarının əsas daşıyıcısıdır. Təkrar istehsal prosesinin iştirakçılarının maraqlarını ifadə etməklə vergi sistemi onların

tarazlığını və ictimai tərəqqini təmin edir.

Vergi münasibətləri yenidən bölüşdürücü xarakterli münasibətlər olduğundan ictimai tərəqqi onların inkişaf səviyyəsindən asılıdır. Vergi münasibətlərinin təkmilləşdirilməsi bütün hökumətlərin fəaliyyətinin ən çətin sahəsidir.

Beləliklə, vergitutmanın təkmilləşdirilməsi möhkəm iqtisadi bazisin yaradılması və stabil ictimai inkişafa nail olunması ilə sıx surətdə bağlıdır. Bu baxımdan Finlandiyada həyata keçirilən vergi islahatlarının əsas istiqamətlərinə və bu ölkədə vergi sisteminin spesifik xüsusiyyətlərinə nəzər salaq. Finlandiya inzibati cəhətdən 12 lyaniyə (əyalətə) bölünür. Finlandiyanın ümumi iqtisadi göstəriciləri aşağıdakı kimidir:

<i>Sahəsi</i>	<i>338 424 km²</i>
<i>Əhalisi</i>	<i>5.359.538 mln nəfər</i>
<i>ÜDM(AQP)</i>	<i>179,598 mlrd ABŞ dol.</i>
<i>Adambaşına düşən ÜDM(AQP)</i>	<i>33 556 ABŞ dol.</i>
<i>İxrac</i>	<i>84,72 mlrd ABŞ dol.</i>
<i>İdxal</i>	<i>71,69 mlrd ABŞ dol.</i>

2009-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Finlandiya Respublikası ilə ümumi ticarət dövriyyəsinin həcmi 75,58 mln. ABŞ dolları, o cümlədən idxalın həcmi 75,29 mln. ABŞ dolları, ixracın həcmi isə 0,29 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir. 2009-cu ildə Finlandiya Respublikasının Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət dövriyyəsidəki payı 0,36 faiz olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası və Finlandiya Respublikası arasında gəlirlərə və əmlaka görə vergilərə münasibətdə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması və vergidən yayınmanın qarşısının alınması haqqında 29 sentyabr 2005-ci il tarixdə imzalanmış Saziş 29 noyabr 2006-cı il tarixdən qüvvədədir.

Vergi ödənişinə nəzarət sahəsində sınaqdan çıxmış mexanizmlərin tətbiqi və stabillik Finlandiyanın vergi sisteminin fərqli, yəni spesifik xüsusiyyətlərini təşkil edir.

Finlandiyada Avropa Birliyinə, İqtisadi İnkişaf və Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrin rezidentlərinə biznes fəaliyyəti zamanı mühüm güzəştlər nəzərdə tutulmuşdur. Onlar heç bir məhdudiyət qoyulmadan ölkə ərazisində müəssisələr yarada və kommərsiya fəaliyyəti ilə məşğul ola bilərlər. Bütün digər hallarda iri fin kompaniyalarına dövlət nəzarəti həyata keçirilir. Xarici sərmayəçilər müəyyən müəssisənin nəzarət paketinin üçdə birini əldə etdikdə Sənaye və Ticarət Nazirliyinin xüsusi icazəsini almalıdırlar.

Xarici ölkə vətəndaşlarının Finlandiya ərazisində ev alması üçün Dövlət İnzibati Palatasının icazəsi lazım olsa da, əslində, xarici sahibkarın ölkədə yaşamasına məhdudiyət qoyulmur. Bu isə xarici sərmayənin daxil olmasına imkan yaradır.

Xarici sərmayənin qeydiyyatı Finlandiya Mərkəzi Bankında aparılır. Bu əməliyyat sərmayənin tənzimlənməsi məqsədilə həyata keçirilir. Xarici iqtisadi subyektin vergiyə cəlb olunması prosesi də Mərkəzi Bankda qeydiyyatdan başlayır.

Maliyyə və sığorta kapital qoyuluşu xüsusi qanunvericilik aktları ilə tənzimlənilir. Kapitalın və iqtisadi fəaliyyət nəticəsində əldə olunan gəlirin ölkədən çıxarılması isə məhdudlaşdırılır.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilati-hüquqi növlərindən ən geniş yayılanları səhmdar cəmiyyətləri və məhdud səlahiyyətli kompaniyalardır.

Finlandiyada ən mühüm əhəmiyyət daşıyan vergilərdən biri şirkət vergisidir. Bu verginin dərəcəsi 29 faizdir və ödənilmədə gəlirlərin paylanan, yaxud paylanmayan olması arasında fərq qoyulmur.

Finlandiyanın inkişaf etməkdə olan rayonlarında istehsal sahəsinə kapital qoyuluşu və turizm xüsusi vergi azadolmaları ilə həvəsləndirilir. Bu məqsədlə bələdiyyə idarələri fəaliyyət üçün binalar və güzəştli kreditlər ayırır, dövlət səviyyəsində isə təsərrüfat subyektlərinə kömək məqsədilə xüsusi maliyyə fondları yaradılır.

Finlandiyada vergi bəyannamələri ilin ikinci yarısında (6 ay ərzində) verilməlidir. Vergi isə avans ödəmələrlə bütün ilboyu ödənilir. Ölkə ərazisində 6 aydan artıq yaşayan fiziki şəxs rezident hesab edilir.

Finlandiyanı tərk etmiş mühacirlər onları bu ölkə ilə bağlayan heç bir əlaqənin olmadığını rəsmi şəkildə bildirmədikdə ən azı üç il ölkənin rezidenti statusuna malik olurlar.

Rezident ölkə vətəndaşları və xarici vətəndaşlar ölkə daxilində və xaricində aldıkları bütün gəlirlərdən həm dövlət vergilərini, həm

də yerli vergiləri ödəyirlər. Qeyri-rezidentlər isə yalnız fin mənbələrindən əldə etdikləri gəlirə görə vergi verirlər.

Dövlət gəlir vergisinin dərəcələri qazanılan gəlirdən asılı olaraq 7 faizdən 35 faizə qədər dəyişir. Vergi 43000 Finlandiya markasına qədər gəlirdən tutulmur. Hər bir işçidən gəlir vergisi iş yerində əmək haqqından tutulur. Hesabat düzgün aparılmadıqda sonrakı aylarda verginin ödənilməmiş hissəsi əməkhaqqından tutulur, artıq ödənildikdə isə əməkhaqqına əlavə edilir.

Qeyri-rezidentlər fin mənbələrindən gəlirlərinə görə aşağıdakı faiz dərəcəsi ilə vergi ödəyirlər:

- dividendlər üçün – 28 faiz;
- müəllif qonorarı, faizlər, əmək haqqı və pensiya üçün – 35 faiz.

Vergitutma bazasından kapital qoyuluşu gəlirlərinə faiz ödənişləri (istehlak kreditinə faizlər istisna olmaqla), əmlakın icarəyə verilməsindən alınan gəlir, faizlər, dividendlər və s. çıxılır. Kapital qoyuluşundan gələn gəlir az olduqda vergi tutulan gəlir 28 faizə qədər azaldıla bilər. Lakin bu azalma tək adam üçün 8000, uşağı olmayan üçün 16000, iki və daha çox uşağı olan ailə üçün 20000 Finlandiya markasından artıq ola bilməz.

Ümumi gəlir 8800 Finlandiya markasından az olduqda bələdiyyə vergisi verilmir. Ümumi gəlirin vergi tutulan hissəsi yaşı 65-dən çox olan şəxslər və ruhi-əsəb xəstələri üçün də azaldılır.

Səhmlərin satışından və daşınmaz əmlaka aid əməliyyatlardan alınan gəlirdən də kapital qoyuluşundan alınan gəlir kimi vergi tutulur.

Kapital qoyuluşundan gəlir hansı ildə alınmışdırsa vergi də həmin il üçün hesablanmalıdır. Finlandiya ərazisində işləyən xarici mütəxəssislərin və ekspertlərin əmək haqqının və gəlirlərinin ilk iki ildə vergi dərəcəsi 35 faiz olur.

Vergi səviyyəsinin kifayət qədər yüksək olmasına baxmayaraq, qanunvericilik sistemində əhəmiyyətli güzəştlər nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da vergilərin minimallaşdırılmasına imkan verir.

Məbləğ üzrə vergilərin alınmasında məhdudiyyətlər müəyyən edilmişdir. Büdcəyə ödənilməli olan bütün vergilərin (bələdiyyələr və əmlak üzrə) məbləği dövlət gəlir vergisinin 70 faizindən artıq olmamalıdır. Əgər bütün vergilərin məbləği bu göstəriciyə yaxınlaşarsa, onda dövlət vergilərinin dərəcələri aşağı ola bilər.

Finlandiyada Ümumi Daxili Məhsulda vergilərin xüsusi çəkisi, orta hesabla, 46,7 faiz təşkil edir. Ölkənin vergi sistemində aşağıda adları göstərilən vergilər daxildir:

1. Birbaşa vergilər

2. Dövlət gəlirvergiləri:

- korporativ gəlir vergisi;
- kommunal vergi;
- dövlət əmlak vergisi;
- kilsə vergisi;
- faizlərdən mənbədə tutulan vergi;
- qeyri-rezidentlərin gəlirlərindən mənbədə tutulan vergi.
- varislik vergiləri;
- gerb yığımları.

3. Dolaylı vergilər:

- əlavə dəyər vergisi,
- aksizlər.

4. Gömrük rüsumları.

Mənfəət vergisinin ödəyiciləri bütün rezident müəssisələr, həmçinin, rezident filiallar (bölmələr), qeyri-rezident kompaniyalar ola bilərlər. Finlandiyada fəaliyyət göstərən səhmdar cəmiyyətləri hər bir hesabat dövrünə görə növbəti auditor razılaşması üzrə mühasibat hesabatı tərtib etməyə borcludur. Səhmdarlar ildə bir dəfə ümumi yığıncaqda mühasibat uçotunun təsdiqinə və təhtəhsab səxslərin məsuliyyətdən azad edilməsinin mümkünlüyünə dair qərar qəbul edir.

Müəssisələrin gəlirindən vergitutma göstərilən gəlirə görə müəyyən edilir. Mənfəət vergisinin mütləq dərəcəsi əvvəllər 29 faiz olmuşdur. 2005-ci ildən başlayaraq mütləq dərəcə azaldılmışdır və hazırda 26 faiz təşkil edir. Səhmdar Cəmiyyətlər mənfəət vergisindən əlavə başqa vergiləri ödəmir. Təşkilat iki mənbədən, yəni sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar mənbələrdən və digər mənbələrdən gəlir əldə edə bilər.

Rezident kompaniyalar bütün dünya ölkələrində təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində əldə etdikləri gəlirlərindən yol verilən xərclər çıxıldıqdan sonra yaranan gəlirə görə mənfəət vergisini ödəyirlər. Mövcud qaydalar sahibkarlıq fəaliyyətindən alınan gəlirə görə vergitutma haqqında qanunla tənzimlənir. Mühasibat uçotu haqqında standartlara və vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq vergi tutulan gəlirin həcmində müəyyən edilməsində fərqlər

mövcuddur. Bunlar aşağıdakı hallarda baş verir:

- *mənfəət vergisinə cəlb edilməyən mənfəət*: vergitutma məsələləri ilə bağlı Finlandiya ilə müqaviləsi olan ölkələrin rezidentləri tərəfindən (xarici kompaniyalar) hesablanan dividendlər (səhm sahibləri eyni zamanda həmin ölkənin rezident müəssisəsi olmalıdır və dividend ödəyən kompaniyaların 10 faizindən az olmayan səsə malik səhmlərinə sahib olmalıdır və ya onun nizamnamə kapitalının 25 faizindən az olmamalıdır); yoldaşlıq müəssisələrinin mənfəətinin bölüşdürülən məbləği.

- *vergitutma məqsədləri üçün gəlirin məbləğindən çıxılmayan xərclər*: gəlirə hesablanmış verginin məbləği, korporativ tədbirlərin keçirilməsi üçün 50 faiz xərclər, vergi tutulmayan gəlirlərin geri götürülməsi prosesinin yaranması xərcləri, cərimələrin məbləği, avtomobilin dayanacaq xərcləri və s.

- *öhdəliyin yaranması anının müəyyən edilməsində fərqlər*: gələcək xərclərin müəyyən kateqoriyası uçot məqsədləri üçün gəlirin məbləğindən çıxılır və balansda məcburi ehtiyat kimi nəzərə alınır. Lakin baxılan məbləğin ödənilməsi üzrə öhdəlik yaranmadığı anadək vergitutma məqsədləri üçün çıxılan xərc hesab olunmur, borc üzrə itkilər onların son məbləği müəyyən edilən anadək çıxılan hesab edilmir (xərclərdən çıxılmır).

Kapital aktivlərinin amortizasiyası barədə vergi qanunvericiliyində müfəssəl geniş müddəalar var. Lakin mühasibat üçotu məqsədləri üçün amortizasiya nəzərdə tutulan istismar müddətinə görə həyata keçirilir. Amortizasiya ayırmalarının cəmi faktiki dəyərə görə aşağıdakı dərəcələrlə müəyyən edilir:

- istehsal avadanlığına görə - 30 %
- ofis binalarına görə -4 %

- digər bina və qurğulara görə - 7 %
- qazma dəzgahlarına görə - 20 %

Vergi ödəyicisi olan rezidentlərə ödənilən dividendlərdən 29 % dərəcəsi ilə vergi tutulur.

Lisənziya ödənişləri. Müqavilədə vergitutma məsələləri ilə bağlı digər hallar müəyyən edilməmişdirsə, lisənziya ödənişlərindən 29 faiz dərəcəsi ilə vergi tutulur.

Qiymətli kağızların verilməsi ilə bağlı əməliyyatlardan 1,6 faiz dərəcəsi ilə vergi tutulur. Qiymətli kağızların fond birjalarına verilməsi, həmçinin, opsiyon və forvard kontraktları ilə müəyyən edilmiş qaydada verilməsi üzrə əməliyyatlardan bu vergilər tutulmur. Daşınmaz əmlakın verilməsi üzrə əməliyyatlardan 4 faiz dərəcəsi ilə vergi tutulur. Təqdim edilmiş daşınmaz əmlaka görə yaranmış hüquq və müvafiq razılaşmanın qeydiyyatı üzrə rəsmiləşdirmə günündən gec olmayaraq vergi ödənilməlidir. Qeydiyyat sazişin bağlandığı gündən 6 ay müddətində həyata keçirilməlidir. Əgər qeydiyyat həyata keçirilməmişdirsə (və ya zəruri deyilsə), onda daşınmaz əmlakın təqdim edilməsi üzrə sazişin bağlandığı gündən 6 ay müddətində vergi ödənilməlidir.

Əlavə dəyər vergisi. Əlavə dəyər vergisi (ƏDV) 1 iyun 1994-cü il tarixdən dövrüydən verginin əvəzinə tətbiq edilir. Finlandiyada əlavə dəyər vergisinin tutulması digər Avropa ölkələrində olduğu kimidir. ƏDV tutulan fəaliyyətlə məşğul olan hər bir sahibkar bu verginin ödəyicisidir.

ƏDV-nin standart dərəcəsi 22 faizdir, lakin bəzi mallar və xidmətlər üçün bu dərəcə bir qədər aşağıdır.

Qida məhsullarına, heyvan yeminə (restoranlar tərəfindən göstərilən xidmətlər istisna olmaqla), su təchizatı xidmətinə (həmçinin, diri heyvanlara göstərilən), alkoqollu içkilərə və tütün məmulatlarına 17 faiz dərəcəsi ilə, tibbi avadanlıqlara, kitablara, idman inventarlarına, sərnişin daşıma xidmətinə, teatr və kinoteatrlarda əsərlərin tamaşasına, mehmanxana xidmətlərinə, incəsənət əsərlərinin ilkin satışına və idxalına isə 8 faiz dərəcəsi ilə ƏDV tətbiq edilir.

Bələdiyyə vergilərinin dərəcələri yerli qanunvericilik aktlarından asılı olaraq 15 və 20 faiz həcmində müəyyən edilmişdir. Fin Kilsəsinin nümayəndələri 1-2 faiz dərəcəsi ilə vergi ödəyirlər.

Əlavə olaraq, vətəndaşlardan aşağıdakı vergilər alınır:

- 1,9 faiz dərəcəsi ilə sosial fonda ödənişlər;
- 80000 avrodan artıq gəlirlərə 3,35 faiz dərəcəsi ilə;
- pensiya fonduna 4,3 faiz dərəcəsi ilə;
- məşğulluq fonduna 1,5 faiz dərəcəsi ilə.

Sosial və məşğulluq fonduna ödənişlərin məbləği vergitutma bazasından çıxılır.

Yerli qanunvericilik aktlarından asılı olaraq, bələdiyyə vergilərinin dərəcəsi 15 və 20 faiz nəzərdə tutulmuşdur.

Eyni zamanda, vətəndaşlardan aşağıda göstərilən vergilər də tutulur:

- sosial fondlara ödəmələr -1,9 faiz;
- pensiya fonduna - 4,3 faiz;
- məşğulluq fonduna - 1,5 faiz;
- artıq gəlirə görə (80000 fin markasından çox) - 3,35 faiz.

Dövlət gəlir vergisi progressiv dərəcələrlə ödənilir, gəlirlərin həcmindən asılı olaraq 7 faizdən 39 faizədək diferensasiya edir. Ölkədə 43000 avroyadək gəlirlər bu vergidən azad edilir. Gəlir vergisi işəgötürən tərəfindən işçiyə verilən əməkhaqqı əsasında hesablanır və ödənilir. Tam ödənilməmiş vergilər əlavə olaraq hesablanır, artıq ödənilmiş vergilər isə əvəzləşdirilir.

Qeyri-rezidentlər fin mənbəyindən əldə etdiyi gəlirlərə, dividendlərə görə 25% dərəcəsi ilə, müəllif qonarı, faizlər, əməkhaqqı və təqaüdlərə görə isə 35% dərəcəsi ilə vergiyə cəlb edilir.

Gömrük rüsumları. Avropa İttifaqına daxil

olmayan ölkələrdən idxal edilən mallardan gömrük rüsumları alınır. Rüsumun dərəcələri mal kateqoriyalarından asılı olaraq müxtəlif ola bilər. Avropa İttifaqının üzvü olan Finlandiya xarici ticarətin tənzimlənməsinin avropa sistemini və o cümlədən Avropa İttifaqının qanunvericiliyini qəbul etmişdir. Finlandiyada Avropa İttifaqının Ümumi Gömrük Məcəlləsi və Ümumi Gömrük Tarifi qəbul edilmişdir. Milli gömrük qanunvericiliyi köməkçi rol oynamaqla ümumavropa qanunvericiliyinə əlavədir.

Aksizlər aşağıdakı mallardan tutulur:

- alkoqollu içkilər;
- tütün məmulatı;
- alkoqolsuz içkilər;
- yeyinti yağları;
- şəkər (qənd);
- yem (yağ emalı sənayesinin tullantısı kimi);
- gübrə;
- zülali yemlər;
- duru yağlar;
- sürtkü yağları,
- elektrik enerjisi və elektrik daşıyıcıları.

Aksiz tutulan malların aksiz dərəcəsi "Aksizlər haqqında" Qanunda nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd edilməlidir ki, aksiz dərəcəsi yüksək olması ilə fərqlənir. Hal-hazırda Finlandiyada alkoqollu içkilərin qiyməti Avropa ölkələri ilə müqayisədə ən yüksək hədədir.

Nəqliyyat vergisi minik avtomobillərindən, komersiya məqsədli müxtəlif daşıyıcı avtomobillərindən

billərdən və çəkisi 1875 kiloqramadək olan sair avtomobillərdən tutulur. Nəqliyyat vergisi “Nəqliyyat vergisi haqqında” qanunun tələblərinə uyğun olaraq hesablanır, nəqliyyat vasitələrinin qeydiyyatınadək və onun istismarının əvvəlində ödənilməlidir. Avtonəqliyyat vasitələrindən müvəqqəti istifadəyə aid olan xüsusi qaydalar qüvvədədir.

Əmlak bağışlandıqda və varisə keçdikdə bu əmlaka görə vergi dərəcələri qohumluq dərəcəsiindən və vərəsəlik hüququndan asılı olaraq, yəni yaxın qohumlar üçün 10-16 faiz, qohumluğu olmayanlar üçün 30-48 faiz arasında dəyişir.

Rezident hesab edilən fiziki şəxslər, ölkə hüdudlarından kənardakı faktiki bazar qiyməti ilə dəyəri 1,1 milyon avrodan çox olan əmlakı da daxil olmaqla, bütün əmlakına görə 0,9 faiz dərəcəsi ilə əmlak vergisi ödəyir. Qeyri-rezidentlər isə beynəlxalq vergi razılaşmalarında başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, yalnız Finlandiya ərazisində yerləşmiş əmlaka görə öhdəliklərə malikdirlər.

Qeyd etməliyik ki, 2008-ci ildən okeanın o tayında - Amerika Birləşmiş Ştatlarında başlanan global maliyyə böhranı əksər Avropa ölkələrinə öz mənfi təsirini hələ də göstərməkdədir. Böhrandan ən çox əziyyət çəkən ölkələrdən biri də Finlandiyadır. Bu ölkədə iqtisadi böhranın nə vaxt başa çatacağı bəlli deyil, üstəlik, analitiklər yaxın dövr üçün yaxşı heç nə vəd etmirlər. Finlandiya rəsmiləri böhranın hətta ikinci mərhələsinin başlayacağından ehtiyatlanırlar. Qeyd edək ki,

Finlandiya iqtisadiyyatının 2010-cu ilin beş ayı ərzindəki durumu barədə yerli mətbuatda dərc olunan statistik məlumatlar məhz bədbin iqtisadi proqnozlara yol açıb. Məlum olub ki, bu il ölkədə ümumi daxili məhsul 0,4 faiz azalıb. Bu rəqəm ötən ilin müvafiq göstəricisindən iki dəfə çoxdur. Həmin dövrdə Finlandiyada məhsul istehsalı 0,2 faiz azalmışdır. Ekspertlərin fikrincə, dünyada kağız və “Nokia” mobil telefonlarının istehsalı və ixracı üzrə ixtisaslaşmış Finlandiya hazırkı global böhran səbəbindən bu məhsullara beynəlxalq tələbin kəskin azalması problemi ilə üzləşmişdir. Bu səbəbdən də Finlandiyada ixrac azalmış və müvafiq olaraq, ölkə büdcəsinə daxilolmalar məhdudlaşmışdır.

Lakin Finlandiya iqtisadiyyatının iqtisadi geriləmədən çıxacağına ümid edənlər də az deyil. Onlar hesab edirlər ki, Finlandiya hökuməti, Almaniya və Böyük Britaniyada olduğu kimi, büdcə xərclərinin azaldılması istiqamətində sərt tədbirlər həyata keçirməlidir.

Finlandiya və başqa Avropa ölkələri iqtisadi çətinliklərdən qurtula bilmədikləri bir vaxtda Çin öz davamlı inkişafı ilə hər kəsi heyretə gətirir. Belə ki, təkcə 2010-cu ilin may ayında bu ölkədə ixracın həcmi bir ay əvvəlkinə nisbətən 10,9 faiz artmışdır. Analitiklər Çin hökumətinin ölkə əhalisinin alıcılıq qabiliyyətinin artırılması məqsədilə həyata keçirdiyi iqtisadi təşviq planının müsbət nəticələr verdiyini bildirirlər. Hər halda, hazırda Çin iqtisadiyyatının düzgün idarə olunması heç kəsdə şübhə doğurmur. Elə buna görə də Çin iqtisadi modelinin üstünlükləri etiraf edilməlidir.

Парвиз Рзаев

Общая характеристика налоговой системы Финляндии

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассмотрены общая характеристика налоговой системы Финляндии, регулирование доходной части ее бюджетов, осуществляемые налоговые реформы. Система налогообложения в Финляндии отличается наличием отлаженного механизма, контроля за уплатой налогов и стабильностью. Налоговая система Финляндии представляет собой очень своеобразную совокупность налогов и сборов. Она формировалась многие десятилетия, отражая исторические и культурные особенности.

Установлены ограничения по сумме взимаемых налогов. Сумма всех налогов, подлежащих уплате в бюджет, не должна превышать 70% от суммы государственного подоходного налога. В Финляндии доля налогов в совокупном национальном продукте составляет в среднем 46,7%. Налоговая система включает несколько десятков видов прямых и косвенных налогов.

Parviz Rzaev

General characteristic of tax system of Finland

THE RESUME

In given article the general characteristic of tax system of Finland, regulation of a profitable part of its budgets, carried out tax reforms are considered. The taxation system in Finland differs presence of the debugged mechanism, control over payment of taxes and stability. The tax system of Finland represents very original set of taxes and tax collections. It was formed many decades, reflecting historical and cultural features.

Restrictions on the sum of raised taxes are established. The sum of all taxes which are subject to payment in the budget, should not exceed 70 % from the sum of the state surtax. In Finland the share of taxes in a cumulative national product averages 46,7 %. The tax system includes some tens kinds of straight lines and indirect taxes.

Ədəbiyyat

1. Мəммədov Ф.Ə., Musayev A.F., Sadiqov M.M., Kəlbijev Y.A., Rzayev Z.H. Vergilər və vergitutma. Bakı. 2010.
2. Мусаев А.Ф., Садыгов М.М., Магєррамов Р.Б., Салаев Р.А. Налоги и налогообложение в Азербайджане. Баку, 2005.
3. Князева.В.Г., Черника .М., Налоговые системы зарубежных стран. Москва, 2001.
4. Попова Л.В., Дрожжина И.А., Маслов Б.Г. Налоговые системы зарубежных стран. Москва, 2008.
5. Тютюркова Н.Н. Налоговые системы зарубежных стран. Европа и США. Москва, 2002.
6. <http://az.wikipedia.org/wiki/Kateqoriya:Finlandiya>

